

Asia: VN/9218/2024

## **Lausuntopyyntö; Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi pelastuslain, ajoneuvolain 30 §:n ja autoverolain 14 §:n muuttamisesta**

### Lausunnonantajan lausunto

**Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään**

Puolustusministeriö esittää lausuntonaan seuraavaa:

#### Pelastuslain 6 a §

Puolustusministeriö kiinnittää huomiota, että pelastuslain 6 a §:ää koskevissa säännöskohtaisissa perusteluissa mainitaan avotulen tekemisen kiellon poikkeusten koskevan ”koulutustoiminnassa räjähteiden käyttöä sekä räjähteiden raivaamista ja hävittämistä”. Itse 6 a §:n sanamuodossa hävittämistä ei kuitenkaan mainita.

Osa Puolustusvoimien räjähteiden hävittämistoiminnasta rinnastuu avotulen vaarojen näkökulmasta hallituksen esityksessä perusteltuun räjähteiden käyttöön sotilaallisessa harjoitustoiminnassa tai raivaamisessa. Puolustusministeriö esittää, että hävittämistoiminta huomioitaisiin säännöksessä vastaavasti kuin harjoitustoiminta.

#### Pelastuslain 73 §

Puolustusministeriön näkökulmasta muutosehdotus on puolustushallinnolle myönteinen, sillä se selkeyttäisi operatiivisesti epätarkoituksenmukaisia velvoitteita ja valvontavastuita. Esitetyssä muodossaan säädösmuutosten toimeenpano aiheuttaisi kuitenkin hallinnollista työtä ja edellyttäisi edelleen tulkintaa ja systemaattista otetta suojatilojen rakentamiseen sekä edelleen säilytettävien väestönsuojien ylläpitoon ja dokumentointiin. Lain jatkovalmistelussa sääntelyä olisikin puolustusministeriön näkemyksen mukaan tarpeen edelleen selkeyttää tarkentamalla määritelmiä sekä erottamalla selkeästi toisistaan puolustushallinnon kohteet, joihin väestönsuojan rakentamisvelvoite ei lakimuutoksen jälkeen enää kohdistu ja kohteet, joissa uusien väestönsuojien rakentamisvelvoite ja olemassa olevien suojien kunnostamisvelvoite säilyy edelleen.

Esitysluonnoksessa ehdotetaan, että Puolustusvoimien puolustustarkoitusta varten rakennettavista rakennuksista poistetaan väestönsuojan rakentamisvelvoite sekä vastaava velvoite kunnostaa

olemassa oleva väestönsuoja korjaus- ja muutostöiden yhteydessä. Puolustustarkoitusta varten rakennettavien rakennusten osalta viitataan rakentamislain 1 §:ssä säädettyyn lain soveltamisalapoikkeukseen. Kyseinen säännös ei sisällä täsmällistä määritelmää siitä, mitä puolustustarkoitukseen rakennettavilla kohteilla tarkoitetaan, vaan rajausta perustuu lain esitöissä kuvattuun tulkintaan. Muilta osin pelastuslain HE:n puolustusta koskeva määritelmä on operatiivinen (kohde saattaa aseellisen selkkauksen tai sodan aikana olla vaarassa joutua vihollisen aseellisen hyökkäyksen kohteeksi). Tulkintaepäselvyyksien välttämiseksi olisi perusteltua, että pelastuslaissa tai sen pykäläkohtaisissa perusteluissa määriteltäisiin yksiselitteisesti, mitä puolustustarkoitusta varten rakennettavalla rakennuksella tarkoitetaan.

Puolustusministeriö esittää, että määritelmä olisi sisällöllisesti yhdenmukainen rakentamislain esitetyn kanssa. Rakentamislain (139/2022) 1 §:n 3 momentin mukaan Puolustusvoimien valtion kiinteistövarallisuuteen luettaviin tai muutoin valtion käyttöä palveleviin, välittömästi puolustustarkoituksiin liittyviin rakennus- tai rakentamiskohteisiin ei sovelleta lain rakentamista koskevia lupia koskevia säännöksiä. Lain esitöiden mukaan tällaisilla kohteilla tarkoitetaan Puolustusvoimien lakisääteisten tehtävien toteuttamiseen liittyviä tai niitä tukevia rakennus- ja infrastruktuurikohteita, joihin liittyy myös salassapitotarve. Tämä rakentamislain tulkinta voi ulottua myös sellaisiin valtion käyttöä palveleviin kohteisiin, jotka eivät ole Puolustusvoimien hallinnassa, kuten sopimuskumppaneiden hallinnoimiin kohteisiin, jotka palvelevat puolustuskäyttöä.

Nyt esitetyssä muodossa Puolustusvoimien ja Puolustuskiinteistöjen tulisi käytännössä arvioida, mitkä Puolustusvoimien käyttöön välittömästi puolustustarkoitusta varten rakennetut rakennukset olisivat aseellisen selkkauksen tai sodan aikana erityisessä vaarassa joutua vihollisen aseellisen hyökkäyksen kohteeksi. Tätä ei voida pitää tarkoituksenmukaisena, ottaen huomioon, että Puolustusvoimien välittömästi puolustustarkoitukseen rakennetut rakennukset olisivat käytännössä Geneven yleissopimusten I lisäpöytäkirjan (SopS 82/1980) 52 artiklan 2 kohdan tarkoittamia sotilaskohteita.

Edellä esitetty huomioiden puolustusministeriö esittää, että pelastuslain 73 §:n 1 momentin 2 kohtaa muutettaisiin jatkovalmistelussa siten, että siitä poistettaisiin jälkimmäinen lause (...), jotka ovat aseellisen selkkauksen tai sodan aikana erityisessä vaarassa joutua vihollisen aseellisen hyökkäyksen kohteeksi). Tältä osin puolustusministeriö toteaa lisäksi, että pykälään ehdotettu 2 momentti jäisi tarpeettomaksi, mikäli muutos tehdään ja esittää myös sen poistamista ehdotuksesta. Puolustusministeriö katsoo, että esityksen perusteluissa olisi hyvä viitata rakentamislain määritelmään, ja poikkeus koskisi käytännössä niitä kohteita, joihin ei sovelleta rakentamislain rakentamista koskevia lupia koskevia säännöksiä.

Puolustusministeriö toteaa, että jatkossakin Puolustusvoimien kohteissa toteutuu alueellisesti riittävä tilapäinen suojautuminen, esim. kemikaali-, säteily ym. onnettomuuksien yhteydessä ja tarvittaessa asevelvolliset sekä Puolustusvoimien henkilökunta voidaan myös evakuoita tehokkaasti omin toimenpitein.

#### Pelastuslain 76 §

Puolustusministeriön näkemyksen mukaan esitysluonnoksessa jää epäselväksi, miltä osin lain 76 § (väestönsuojan toimintakunto ja käyttöönottovalmius) koskisi olemassa olevia puolustustarkoitusta palvelevia kohteita. Puolustusministeriö esittää, että pykälän perusteluita täsmennettäisiin siten, että velvoite pitää tällainen olemassa oleva väestönsuoja toimintakunnossa on voimassa, kunnes rakennus on vastaavalla kiinteistönomistajan pelastusviranomaiselle tekemällä ilmoituksella todettu kuuluvaksi 73 § mukaisen poikkeuksen piiriin, eli käytännössä väestönsuoja poistettu

väestönsuojakäytöstä. Menettelyä tulisi voida soveltaa myös Puolustusvoimien kumppaneihin ja liittolaisiin.

#### Pelastuslain 76 a §

Väestönsuojan käyttöönotto- ja käyttösuunnitelman laatimisvelvoite esitetään säädettäväksi lain tasolla yksinomaan rakennuksen haltijan (vuokralaisen) vastuulle ennen rakennushankkeen vastaanottoa. Periaatteellinen ratkaisu on puolustusministeriön näkemyksen perusteltu, koska väestönsuojan käyttöönoton ja käytön suunnittelu kuuluu osaksi pelastussuunnittelua ja omatoimista varautumista.

Käytännön toteutuksen ja ajoituksen osalta sääntely on kuitenkin ongelmallinen, koska rakennushankkeissa ei vastaanottovaiheessa aina ole tiedossa tulevaa haltijaa tai tällä ei välttämättä ole tosiasiallisia edellytyksiä laatia suunnitelmaa ennen loppukatselmusta. Tällöin velvoite siirtyy käytännössä rakennuttajan tai rakennushankkeeseen ryhtyvän koordinoitavaksi, koska hankkeeseen ryhtyvä vastaa viimekädessä siitä, että rakennus täyttää sitä koskevat vaatimukset ja että käyttöturvallisuuden kannalta olennaiset tarkastukset ja toimenpiteet on tehty ennen loppukatselmusta.

Puolustusministeriö katsoo, että ehdotettu sääntely edellyttäisi ylimääräistä yhteensovittamista ja lisäisi vastaanottovaiheen hallinnollista työtä ja aiheuttaisi mahdollisesti siihen viiveitä. Laatimisvelvoite voisi puolustusministeriön näkemyksen mukaan olla tarkoituksenmukaisempaa toteuttaa rakentamisen yhteydessä osana rakennushankkeeseen ryhtyvän velvoitteita, ja sen jälkeen käytönaikaisena velvoitteena haltijan toimesta, osana pelastuslain mukaista omaa valvontaa ja jatkuvaa valvontaa.

#### Pelastuslain 83 §

Puolustusministeriö pitää kannatettavana muuttaa säännöksen otsikko muotoon ”Maanpuolustuksen kannalta erityissuojattavien sekä valtakunnan turvallisuuden vuoksi salassa pidettävien kohteiden valvonta”.

Puolustusministeriöllä ei ole huomautettavaa säännöksen sisältöön, mutta kiinnittää huomiota siihen, että pykälän perusteluissa viitataan ainoastaan turvallisuusverkkoon kuuluviin rakennuksiin. Vastaava salassapitotarve koskee kuitenkin laajasti myös muita Puolustusvoimien alueilla sijaitsevia, mutta strategisten kumppanien hallinnoimia tiloja ja toimintoja (tällaisia ovat esimerkiksi Patria Aviation Oy, Millog Oy, Insta Group, Nammo Lapua Oy, Leijona Catering Oy ja Puolustuskiinteistöt). Merkittävä osa näihin liittyvistä toiminnoista sijoittuu kohteisiin, jotka eivät ole Puolustusvoimien hallinnassa, vaikka ne sijaitsisivat maanpuolustuksen kannalta erityissuojattavista kohteista annetun valtioneuvoston asetuksen tarkoittamalla tavalla puolustushallinnon hallussa olevalla alueella. Puolustusministeriö katsoo, että tämä tulisi ottaa huomioon pykälän perusteluissa, jotta sääntelyn soveltamisala vastaisi selkeästi tosiasiallista toimintaympäristöä.

Nyholm Hanna  
Puolustusministeriö

Einola Tuukka  
Puolustusministeriö